

MINISTERSTWO RODZINY,
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 27 marca 2019 r.

Marcin Zieleniecki
Podsekretarz Stanu

DPS.I.053.221.2019.AP

DDP.II.053.7.1.2019.MM

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej po rozpatrzeniu petycji w sprawie wprowadzenia regulacji dotyczących art. 59 oraz art. 61 ustawy o pomocy społecznej w zakresie dopuszczalności wydawania decyzji o odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej z mocą wsteczną informuję.

Zakres odpowiedzialności finansowej członków rodziny, w tym również dorosłych dzieci, za pobyt osoby bliskiej w domu pomocy społecznej regulują przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 61 ust. 1 i 2 tej ustawy obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- 1) mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka,
 - 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi,
 - 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej
- przy czym osoby i gmina określone w pkt 2 i 3 nie mają obowiązku wnoszenia opłat, jeżeli mieszkaniec domu ponosi pełną odpłatność.

Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą:

- 1) mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, nie więcej niż 70% tego dochodu;
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi - zgodnie z umową zawartą w trybie art. 103 ust. 2:
 - a) w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jeżeli dochód jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% tego kryterium,
 - b) w przypadku osoby w rodzinie, jeżeli posiadany dochód na osobę jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, z tym że kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
- 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej - w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatami wnoszonymi przez osoby, o których mowa w pkt 1 i 2.

W przypadku ponoszenia odpłatności za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej przez osoby określone w art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, wysokość ponoszonej przez nich odpłatności ustalana jest w umowie zawartej z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej. Możliwości zawarcia umowy oraz jej treść należy oceniać z uwzględnieniem sytuacji materialnej i życiowej osób, z którymi umowa jest zawierana. Zawarcie umowy powinno być więc poprzedzone rozeznaniem sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej tych osób.

Ustawa o pomocy społecznej reguluje też sytuacje, w których osoby zobowiązane do ponoszenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej za członka rodziny mogą być z tego obowiązku zwolnione. Zakres odpowiedzialności dorosłych dzieci za pobyt ich rodziców w domu pomocy społecznej jest ograniczony przepisem art. 64a (w sytuacji pozbawienia władzy rodzicielskiej) oraz przepisem art. 61 ust. 2 pkt 2 (w sytuacji dochodu niższego niż wskazane kryterium dochodowe). Niezależnie od powyższego dorosłe dziecko może ubiegać się o zwolnienie z obowiązku ponoszenia odpłatności w innych, szczególnych sytuacjach, zgodnie z art. 64.

W wyrokach sądów administracyjnych wykształciła się linia orzecznicza dopuszczająca wydawanie przez gminy decyzji ustalających odpłatność za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej od osób wymienionych w art. 61 ust. 1 pkt 2. Dopuszczalność tej formy ustalania odpłatności potwierdziła uchwała Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 czerwca 2018 r. (sygn. akt I OPS 7/17).

Twierdzenia zawarte w petycji odnoszące się do działania gmin „dla zysku”, z pokrzywdzeniem osób zobowiązanych do odpłatności, nie znajdują uzasadnienia, gdyż jednostki samorządu terytorialnego nie są podmiotami działającymi dla zysku, a subiektywne odczucie osoby zobowiązanej, która chciałaby uniknąć pokrywania części opłaty za pobyt małżonka, wstępnego czy zstępnego w domu pomocy społecznej, uznając że to jest niesprawiedliwe, nie może stanowić o rezygnacji ze stosowania w stosunku do tej osoby przepisów prawa. Gminy pokrywają odpłatność za pobyt swoich mieszkańców w domach pomocy społecznej ze swojego budżetu, w rezultacie na opłatę „składają się” wszyscy mieszkańcy gminy. Nie można więc czynić zarzutu gminom, że starają się ustalić krąg osób wskazanych w art. 61 ust. 1 pkt 2, by zgodnie z przepisami ustalić kwotę ponoszonej przez te osoby odpłatności. Czasami zachodzi potrzeba, jak przyznaje to składający petycję, poszukiwania osób zobowiązanych, co może trwać kilka miesięcy. We wskazanej powyżej uchwale Naczelny Sąd Administracyjny zauważył, że wydanie decyzji na podstawie art. 59 ust. 1 w związku z art. 61 ust. 1 i ust. 2 ustawy w celu ustalenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej może obejmować okres przed wydaniem decyzji, albowiem decyzja ta konkretyzuje obowiązek powstający z mocy prawa z dniem zaistnienia takiego zdarzenia prawnego jak umieszczenie osoby uprawnionej w domu pomocy społecznej.

W przypadku wydania decyzji administracyjnej ustalającej wysokość odpłatności stronie służy prawo odwołania do samorządowego kolegium odwoławczego, a w dalszej kolejności skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego; osoby takie nie pozostają więc bez ochrony przewidzianej przepisami prawa.

Projekt *ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o ochronie zdrowia psychicznego*, którego dotyczy petycja, przewiduje zmiany w procedurze ustalania odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej. W art. 61 ustawy o pomocy społecznej wprowadza się regulacje, które umożliwiają gminie wydawanie decyzji w sytuacji odmowy przystąpienia przez osoby zobowiązane do umowy, o której mowa w art. 103 ust. 2 ustawy.

Odmowa podpisania umowy z gminą, w sytuacji gdy doszło do przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego i ustalenia dochodu osoby zobowiązanej, będzie skutkowałą wydaniem przez gminę decyzji o odpłatności, w której należy uwzględnić, że odpłatność mogą ponosić jedynie osoby, których dochód przekracza 300 % kryterium dochodowego i jednocześnie dochód osoby lub rodziny po potrąceniu opłaty nie może być niższy niż 300 % kryterium dochodowego.

W sytuacji gdy osoba zobowiązana nie zgodzi się nie tylko na podpisanie umowy ale też na przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, gmina wyda decyzję

o odpłatności w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatą wnoszoną przez mieszkańca i opłatami wnoszonymi przez inne osoby obowiązane. W przypadku, gdy więcej niż jedna osoba zobowiązana do ponoszenia odpłatności odmawia podpisania umowy oraz przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego, pozostała opłata (stanowiąca różnicę pomiędzy średniomiesięcznym kosztem a opłatami wnoszonymi przez mieszkańca oraz innymi osobami, których odpłatność została ustalona w drodze umowy lub decyzji podjętej w wyniku ustalenia odpłatności po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego) obciąża te osoby proporcjonalnie (w częściach równych).

Planowane przepisy wyeksponują umowę jako główny sposób ustalania odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, co powinno zapewnić członkom rodziny osób umieszczanych w domach pomocy społecznej większy wpływ na warunki odpłatności. Decyzja administracyjna będzie wydawana dopiero w sytuacji, gdy osoby zobowiązane odmówią podpisania umowy lub przeprowadzenia z nimi rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Omawiany projekt obecnie znajduje się w końcowej fazie prac legislacyjnych i w najbliższym czasie będzie kierowany do rozpatrzenia przez Radę Ministrów. Po jego przyjęciu przez Radę Ministrów projekt zostanie skierowany do dalszych prac legislacyjnych w Sejmie.

PODSEKRETARZ STANU
Marcin Zieleniecki